

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1
cod poștal 014605, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării
Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IONESCU, DORU

Vocile jazzului românesc / Doru Ionescu ; cuv. înainte de Florian
„Moșu” Lungu și Mircea Tiberian. - București : Eikon, 2019
ISBN 978-606-49-0098-2

I. Lungu, Florian (pref.)
II. Tiberian, Mircea (pref.)

78

Doru Ionescu

Vocile jazzului românesc

Cuvânt înainte de
Florian „Moșu” Lungu
și
Mircea Tiberian

Cuprins

Să fie într-un jazz bun! (Florian „Moșu“ Lungu)	5
Interviu cu Mircea Tiberian despre vocile jazzului românesc.....	13
AURA URZICEANU	17
ANCA PARGHEL	33
LUIZA ZAN	45
TEODORA ENACHE	57
MARIA RĂDUCANU	67
MARTA HRISTEA	77
ELENA MÎNDRU	83
MANUELA CARA	91
NADIA TROHIN	95
ANA-CRISTINA LEONTE	103
IRINA SÂRBU	111
CĂTĂLINA BETA	117
Voci ale jazzului românesc – purtătoare de cuvânt și cânt.....	123
Despre autor	127

Aura Urziceanu

Era în 2005 când Florian Lungu a agățat-o nu știu de unde pe Aura Urziceanu și a adus-o în TVR, pentru o ediție a emisiunii noastre „Jazz Restitutio”... Cum altfel să încep acest capitol, dacă nu cu vorbele Moșului, de față cu solista! „Ne știm de multe decenii... dar anii n-au avut nimic de-a face cu ea decat în maturizare, realizări, fiindcă a rămas la fel de plină de viață, de o vitalitate molipsitoare, îndrăgostită de muzică, de când ne știm... Un unicat – n-a fost alt vocalist european care, în câțiva ani, să fie angajat al lui Ellington, apoi de Thad Jones și Mel Lewis, în Big bandul nr 1 în lume în anii '70... Cu Thad Jones a fost în turneu în Japonia și a lansat un disc splendid – «Thad & Aura» – (Suedia, 1977), am primit iată și o casetă video de atunci, cu un concert în aer liber la Copenhaga, să ilustrăm în emisiune... A cântat pe scene unde puțini europeni au ajuns – „Newport in New York“, Carnegie Hall, alături de Ella Fitzgerald ori Sarah Vaughn. O muziciană cu majusculă, glas depășind patru octave, o maleabilitate și suplețe extraordinare ale acestei voci, care se cațără pe culmi de sunet ca o capră neagră, un simț al ritmului înnăscut, o muzicalitate extraordinară, un har neperche pentru improvizații care au recomandat-o pentru marile scene ale lumii.”

Acompaniată, încă de la debutul din 1959, de cei mai importanți instrumentiști români, din muzica ușoară și din jazz, la începutul anilor '70, interpreta Aura Urziceanu – cea mai mare solistă română de jazz – a ajuns să cânte cu mari nume ale muzicii de pe mapamond. E suficient

Respect pentru oameni și cărți

să numesc aici doar celebrul big band al lui Duke Ellington. O carieră prodigioasă care, din punctul meu de vedere, a continuat până spre prezent, prea puțin știută. Deși, până în urmă cu câțiva ani (de fapt momentul decesului soțului său) am avut legătura cu doamna Aura practic tot timpul prin mail, nu am reușit să ne sincronizăm atunci când am ajuns la Toronto, solista fiind în plin turneu american. Iar în România a venit din ce în ce mai rar, motivată de problemele de sănătate din familia sa, și prea puțin să mai cânte. Dar în 21 și 24 noiembrie 2018 am întâlnit-o din nou, atât pe scena Sălii Auditorium a Muzeului Național de Artă (Festivalul „Radiro”, acompaniată de Bigbandul Radio), cât și în culise, grație marelui realizator TVR Ioana Bogdan, cea care mi-a facilitat și un interviu pentru o ediție „Remix” difuzată în 9 martie 2019.

Am cunoscut-o pe Doamna Aura aproximativ în aceleași condiții, cu 15 ani în urmă... Să fi fost Crăciunul lui 2003, când Andreea Marin (cu care lucrasem agenda festivalului de la Mamaia, cu câțiva ani înainte) m-a sunat să-mi ceară niscaiva imagini de arhivă cu Aura Urziceanu. Am sărit ca ars, n-o mai văzuse nimeni prin țară de la Revoluție, cel puțin în media... Am întrebat despre ce-i vorba – Andreea urma s-o aducă în platou la „Surprise”. Am pus o condiție: să fac și eu un interviu cu doamna jazzului românesc, în culise. A fost de acord... și-așa am intrat în viața Aurei Urziceanu. Și oficial (prin cele două emisiuni – portret „Remix” de o oră cu care am încercat să-i recuperez cariera), dar și privat – pentru că de atunci domnia sa m-a sunat sau mi-a scris de câte ori a ajuns în România, trimițându-mi de departe e-mail-uri cu mici (mari, pentru mine) destăinuiri.

„La 13 ani și jumătate, Jean Ionescu – dirijorul secund al *Estradei Radio* – mi-a arătat textul, mi-a cântat o dată melodia «Vreau să cânt și eu la televizor»; am repetat de două ori și am înregistrat, spre mirarea sa. Era o melodie americană, cu versurile lui Mihai Dumbravă. Ce aveți dumneavoastră în arhivă e reînregistrat după câțiva ani. Apoi, la 15 ani, Cornel Chiriac mi-a pus să ascult – la el, în biroul de la Radio – Dakota Staton, muzică de pe Broadway, apoi orchestra lui Duke Ellington, dar

și Ella Fitzgerald... și am prins aripi – sufletul mi s-a ridicat în aer și mi s-au deschis parcă porțile universului. N-am mai simțit niciun obstacol în ritmică, auz armonic și libertatea de a improviza. Iar marele pianist Jancy Körössy mi-a dat posibilitatea, fără să știu o boabă de engleză, să cânt jazzistic, cum simțeam eu.

Când am ajuns prima dată în Canada, în 1969, nimeni nu m-a crezut, dar eu chiar învățasem singură. Cu trioul lui Jancy am plecat în URSS, deschideam partea a doua a concertului, rușii au apreciat foarte mult, imediat am plecat în Germania, Canada, SUA... dar mereu m-am reîntors la el, cel care a creat aceste trei părți din «Parafraza» pe teme populare, iar Richard Oschanitzky le-a orchestrat minunat – mare semnătură a muzicii pe care o prezint oriunde mă duc să cânt pe glob. Un mare compliment pentru marele Ricci, o amintire deosebită despre el – mare muzician, coleg, prieten.“

Că veni vorba de celebrul DJ, la rândul său emigrat prea repede și prea dureros, Cornel Chiriac a fost cel mai fervent susținător al Aurei în presă, atunci când se punea problema participării sale din partea României la „Cerbul de Aur”, așa cum am găsit într-un articol de-al său, din arhiva deținută de nepotul lui. Și la Mamaia a fost chemată să cânte în concurs, iar dedesubturile politice și de nu-mai-știu-ce factură au dezavantajat-o pe interpretă. Dar, după o participare... cu cântec la mare, tocmai trecuse oceanul, în turneul nord-american, când a apărut și căsătoria cu marile baterist Ron Rully. Și a fost chemată să reprezinte România, împreună cu Aurelian Andreescu și cu Mihaela Mihai, la Cupa Continentală de la Knocke, în Belgia; a XIV-a ediție a unui festival internațional. La prima etapă, cu notele sale de 10, a dus România pe primul loc. Iar într-o a doua manșă, în confruntarea dintre europeni (cu cinci soliști aleși să reprezinte continentul, între care și Aura) și americani, Europa a câștigat. Din nou, Urziceanca primise de la juriu 10 pe linie!

„În 1971, când George Sbârcea (da, el, Claude Romano, marele compozitor, dar și ziarist interbelic de nivel mondial, n.a.) devenise directorul

Respect pentru oameni și cărți

și festivalul de jazz la Sibiu și mai apoi, din 1981, galele de jazz de la Costinești. În anul 1983, Aura se afla după o lungă absență din nou în România, și din întâmplare chiar în perioada de vară, pe litoral, la Neptun. Nu mai eram la zi cu activitățile ei muzicale (la acea vreme sistemul informațional nu era așa de rapid!), dar ceea ce știam era de ajuns să mă tenteze, să încerc să o includem în programul festivalului din acel an. Așa că împreună cu prof. Nicolae Ionescu (președintele clubului de jazz Sibiu) și Paul Nancă (reprezentant BTT) am avut o primă întrevedere cu Aura la Neptun, pentru a stabili detaliile de participare la Galele de la Costinești.

A fost o experiență deosebită pentru mine – mai ales după recitalul susținut, care parcă a dat un impuls pozitiv multor muzicieni de jazz români aflați la festival, iar publicul a avut posibilitatea de a savura piesele interpretate în stil american. Un an mai târziu, în 1984, am reușit în sfârșit să o invităm pe Aura la festivalul sibian (daca nu mă înșel, a fost prima și ultima participare, am văzut că s-a găsit ceva în arhiva TVR, inclus în emisiunea «Remix» cu istoria festivalului!). O prezență rămasă în memoria multor fani de jazz ca deosebită, ea încheind ultima seară cu un recital la care cunoscutul saxofonist polonez, Zbigniew Namysłowski, la bis, a intrat în scenă și împreună au interpretat, spontan, piesa «Billie's Bounce» a renumitului Charlie Parker!”

Superlativele au însoțit-o pe solistă de la bun început, la propriu și la figurat. De cum o întâlneau, compozitorii, instrumentiștii și realizatorii de radio și de televiziune (de la Valeriu Lazarov la Alexandru Bocăneț, ori de la Dumitru Moroșanu și Zoltan Boroș la Tudor Vornicu și Ioana Bogdan) se socoteau onorați să colaboreze cu tânăra interpretă. Modestă, Aura Urziceanu pune însușirile vocii și feeling-ului artistic pe seama nativității, care însă nu putea triumfa fără eforturi serioase pentru vârsta ei fragedă.

În decursul impresionantei sale cariere internaționale, Aura Urziceanu a avut parte de concerte alături de nume deja clasicizate în muzica

mondială – Dizzy Gillespie, Ahmad Jamal, Bill Evans, Paul Desmond, Hank Jones, Art Hampton, Joe Pass, Bent Halberg (pianistul orchestrei Radiodifuziunii din Stockholm, unul dintre muzicienii ei favoriți). Cel mai important festival din patria jazzului, cel de la Newport – New York, a avut-o pe Aura Urziceanu printre protagoniști. Solista – recunoscută și angajată de Duke Ellington – avea să plece în turneu cu orchestra acestuia, fiind descoperită pe rând de Quincy Jones, Thad Jones, Mel Lewis și așa mai departe. În arhiva noastră, am avut surpriza să găsim un reportaj TVR cu Aura, într-o pauză a deplasărilor peste mări și țări, cu tot felul de dovezi ale succesului solistei, parcă de pe altă lume.

„Nu-l pot uita pe marele Duke, care-mi spunea că nimeni, nici cel mai faimos compozitor sau orchestrator, nu-mi poate scrie mai bine decât îmi crez eu pe loc. La aceeași concluzie, dăruită și mie, au ajuns și alți moguli ai jazzului american, gen Quincy Jones ori Thad Jones. Și cum știu că vă bucurați când vă împărtășesc din norocul vieții mele, vă mai povestesc ceva. Willis Conover a fost invitat, fiind în vizită la București cu soția, la Ambasada Americii, unde au fost chemați să cânte Jancy Korossy cu trioul său și eu ca solistă. Criticul de la «Voice of America» îmi tot spunea că ar dori să mă ducă în SUA, dar că este convins că România nu-mi va da voie. Apoi ne-am reîntâlnit la Carnegie Hall, în 1972, și s-a bucurat foarte mult că trecusem oceanul, dar și pentru succesul meu, pentru că am avut atunci și o presă foarte bună. Eu nici nu mai realizez ce mi se întâmplă, la fel ca și atunci când am primit contractul de la CBC Canada, care m-a aruncat în show-urile radio și TV.”

11 decembrie 2005, mare concert la Sala Palatului, precum cele din 1973 și 1988, la care colega Liana Săndulescu m-a chemat să filmez pentru „making of”... Până la urmă au ieșit trei jumătăți de oră, în care am mai trecut o dată și prin arhive: „Aura Urziceanu – 45. Un concert de-o viață”.

„Un concert de suflet, pentru că mă reîntâlnesc cu publicul după o lungă absență din țară; nu am ce face, sunt obligată să onorez contractele

Respect pentru oameni și cărți

din străinătate cu agenția mea cu care am semnat acum 40 ani... Dar am posibilitatea să revin pe cea mai înaltă scenă a României cu fiul, cu soțul meu, să oferim diverse genuri de muzică, alături de *Big Bandul Radio*, plus membri ai orchestrei simfonice... Este și o sărbătoare, pentru că suntem împreună în preajma Crăciunului și a Anului Nou, împreună cu românii mei, când împlinesc și 45 de ani de carieră. Abia aștept să colaborez cu TVR – e casa mea, ca și Radiodifuziunea Română – să ne bucurăm cu toții de darul ce ne-a fost dăruit – muzica, o minunăție.“

Ron Rully, soțul Aurei, intervievat după ce au repetat „Caravan“ doar în doi, voce și tobe, cântat și în 1973, ocazie a unui solo de percuție senzațional, cu Eugen Gondi și Ovidiu Lipan Țândărică: „... Da, a fost ceva atunci, mi-ar fi plăcut și acum, însă trebuie să mă odihnesc, ar fi prea rapid pentru picioarele mele, dar voi dirija; mi-ar plăcea măcar la bongos, să fac ceva și cu mâinile. Față de concertele vechi, acum Aura cântă și cu Elia, fiul nostru, de la jazz la rock & roll, combinații, orice; Elia a și scris câteva aranjamente pentru acum, ca și mine, ca și Aura care, cu cât îmbătrânește cântă mai bine, parcă!“ (răspunsul a fost în mare parte în limba română, n.a.)

Elia Rully: „Am fost alături de mama în cea mai mare parte a carierei ei muzicale, de la câțiva ani am văzut și auzit toată epoca lor, a fost interesant să urmăresc concertele din culise! Știu și filmările acelea vechi, acum parcă totul se recrează. Am venit cu grupul meu, vom cânta în marele concert, am compus și o melodie pe care o va cânta ea – «Sweet Lies» – care va fi probabil single al CD-ului pe care îl vom lansa, și este oricum piesă pe album, ceva mai șlagăros.“

Violonistul George Urziceanu, fratele Aurei, pe care l-am întrebat dacă s-au întrecut de mici, poate cu acel „Capriciu“ al lui Paganini, adaptat magistral de Oschanitzky pentru concertul din 1973... „Nu, dar așa ne-am jucat de mici, când părinții noștri plecau la cinematograful, nu erau televizoare sau radio, dar eu aveam o vioară mică și încercam să facem muzică, ca și în seara asta.“

Ionel Tudor – „În '73 eram foarte mic, apoi de fiecare dată era o încântare să o vedem alături de români mari – de Dan Mândrilă, Johnny Răducanu, marele Sile Dinicu, cu un alt big band. Cu Aura în această formulă am cântat prima dată anul trecut – o deosebită onoare, extraordinar să fii împreună cu ea pe scenă, pentru că am simțit un mare suflet de artistă; în Sala Radio – mică, de 1000 de locuri – umplută la refuz, cu 5-6 bisuri. Acum suntem 80 de muzicieni cu ea, simțim la fel și cred că va fi la fel și la Sala Palatului, dar cu mult mai mulți spectatori.“

Mădălin Voicu – „O cunosc de când a terminat liceul, părinții noștri au fost buni prieteni, ne respectăm și ne admirăm reciproc, e o mare onoare să fiu alături de atâția muzicieni mari pe scenă. Aura reușește să intre în toate genurile de muzică, de la clasic la pop, nici nu știu ce cântă cel mai bine, dar are mereu surprize și prestări profesioniste, cum stă bine unui artist de talia ei.“

Maestrul de sunet Paul Enigărescu: „Din '74 – '75 sunt partener cu ea, iar ca particularități ale concertelor, ce să spun? Punem cap la cap mai multe stiluri – de la clasic, trecând prin epoca anilor '70 cu Johnny, până la muzica fiului ei, generația actuală; sunt curios cum se vor lega, s-a repetat separat.“

Flavius Teodosiu: „Doar la «Cerbul de Aur», anul trecut, am cântat împreună cu *Eurosound*, deci mă bucur să îi fiu cu formația mea alături acum. Cred că se va cânta cu plăcere, iar eu sunt onorat, vin cu instrumentiști de mai multe nații, sper să facem plăcere și auditoriului. Și mai cred că a cânta cu un artist de valoarea Aurei e o emoție; ea nu cântă cu noi șlagăre, Aura cântă greu, frumos și foarte emoțional, să o acompaniez și ceva. Am văzut-o pe scenă cand eram copil, ea e pentru toți românii un idol și o legendă, iar faptul că e azi în România și cântă cu *Orchestra Radio*, plus copilul, este un lucru extraordinar pentru toți românii, ca și toți muzicienii de aici, care se vor bucura sigur.“

Un veteran al orchestrei, Cornel Meraru: „Prima dată am cântat în 1966 cu ea, într-un turneu de trei luni în URSS cu marele maestru Korossi,